

UNDECIMUM ECCLESIAE SÆCULUM.

CAPUT PRIMUM.

ROMANÆ ET APOSTOLICÆ ECCLESIAE PASTORES.

Sylvester II, anno 1003, V idus maias, Ecclesiam catholicam supremo pastore viduatam reliquit. Commissum est itaque illius regimen sæculo XI post Sylvestri obitum, *Joanni XVII, Joanni XVIII, Sergio IV, Benedicto VIII, Joanni XIX, Benedicto IX, Gregorio VI, Clementi II, Damaso II, S. Leoni IX, Victori II, Stephano IX, Nicolao II, Alexandro II, S. Gregorio VII, Victori III, Urbano II, Paschali II.*

CXLIII. De Joanne autem XVII, qui sex in pontificatu menses non explevit, nam fatis cessit eodem anno 1003, VIII idus decembris, nil aliud scimus, nisi *Siccum* fuisse cognominatum, ex vetusta familia, patritiæ ac senatoriæ *Paschalicorum* Venerorum conjuncta.

CXLIV. Successit alter *Joannes* Romanus, hujus nominis XVIII, cognomento *Fasanus*, summis laudibus a Fulberto carnutensi episcopo celebratus. Qui romanam Ecclesiam constantinopolitanæ conciliavit; S. Brunonem episcopum, deinde martyrem, ad Ruthenos misit apostolum, et post quinque annos ac totidem menses e vivis excessit anno 1009, maio exeunte.

CXLV. Hunc *Sergius IV* excepit, Petrus antea vocatus¹, qui ob reverentiam apostolici culminis Sergii nomen assumpsit,

¹ Ditmarus, alique tradunt, ante pontificatum fuisse illi nomen *Os porci*. Quidam id narrant de *Sergio II*, ut dixi sæculo IX, cap. I. Vide Ven. Baronium ad annum 844, num. 1, et ad annum 1009, num. 3.

liberalitate in pauperes, cæterisque clarus virtutibus, nec immerito recensitus in Menologio benedictino. Obiit anno 1009, XV kal. septembris.

CXLVI. At Sergio successit *Benedictus VIII* Tusculanus, antea Joannes, episcopus portuensis. A Gregorio quodam pontificatus invasore, in Germaniam fugere coactus est; sed a S. Henrico rege Sedi suæ restitutus est omnium plausu, eundemque Henricum corona, aureoque globo gemmis et cruce distincto insignivit. Ut Symbolum caneretur in missa, ad Henrici preces mandavit. Saracenos Tyrrheni maris littora infestantes cohibuit; cantum promovit ecclesiasticum, et naturæ concessit post exactum annum pontificatus XI, die 6 junii, anno 1024¹.

CXLVII. Sedit postea annis 9 Benedicti frater *Joannes XIX*, a quo magna pompa anno 1027 coronatus est imperator Conradus; posuitque vitam anno 1033, die 8 novembris.

CXLVIII. Joanni suffectus est *Benedictus IX*, Theophylactus etiam dictus, filius Alberici comitis Tusculani. E sede a Romanis dejectus est, intruso *Sylvestro*; at restitutus opera imperatoris Conradi. Vendidit tamen pontificatum Joanni Gratiano anno 1044.

CXLIX. Joannes *Gratianus*, simoniace electus post biennium², id est anno 1046 in synodo Sutrii habita, sponte se abdicavit pontificatu, quem sub *Gregorii VI* nomine administraverat.

CL. Post Gregorii abdicationem electus est pontifex *Clemens II* Saxonicus, antea Suidgerus, episcopus bambergensis, qui damnata simoniaca labe, diem clausit extremam anno 1047, VII kal. octob., ejusque corpus Bambergam translatum est.

CLI. Adeptus tunc sacerdotium *Damasus II* Germanus,

¹ Ego quidem non credo quod aliqui narrant de *Benedicto VIII*, hunc nempe post mortem cuidam episcopo apparuisse insidentem equo nigerimo, et defossi a se thesauri locum indicasse, ut suo nomine pecunias ibi reconditas, et ex rapinis partas, pauperibus erogaret. Legi tamen Benedictum precibus S. Odilonis, abbatis cluniacensis, et sanctorum ejus fratrum, cruciatus evasisse tartareos, et cœlestis Jerusalem consecutum fuisse beatitudinem. Vide S. Odilonis Vitam tom. I jan. Act. SS. Bollandi, et epistolam IX S. Petri Damiani ad Nicolaum II rom. pontif.

² Joannes Gratianus sedit annos duos et menses 8, ex *Desiderio* cassinensis ab. et Leone Ostiensi.

anno 1048, die julii 17; proximo mense sextili obiit Præneste, et, si Bennoni adhibenda sit fides, veneno sublatus a Benedicto IX, qui supremam Ecclesiæ dignitatem venalem fecerat.

CLII. Splendorem autem pristinum apostolicæ Cathedræ reddidit *S. Leo IX*, antea Bruno tullensis episcopus, electus in conventu¹ vormalensi. Qui simoniacis pluries damnatis, Berengarii proscripita hæresi, amoto a sacerdotii honore Gregorio Vercellensi, reo adulterii ac perjurii, devictisque hostibus religione potius quam armis, dum ageret sextum pontificii muneris annum, ad cœleste regnum migravit anno 1054, die 19 aprilis.

CLIII. Diuturnum non fuit pontificium onus *Victoris II*,

CLIV. Stephani IX,

CLV. Atque *Nicolai II*; enimvero *Victor*, consiliarius Henrici III, inauguratus anno 1055, idibus aprilis, Berengario rursus damnato, obiit in Etruria anno 1057, die 28 julii². *Stephanus IX*, antea Fredericus, filius ducis Lotharingiæ, abbas casinensis et cardinalis, electus anno 1057, IV nonas augusti, decessit Florentiæ proximo anno 1058, kal. aprilis, intruso post ejus obitum Joanne Mincio, episcopo veliterno, qui sub nomine *Benedicti X*, pontificatum decem fere mensibus usurpavit; et *Nicolaus II* e Burgundia, episcopus florentinus³, admissio ad communionem laicam Benedicto X, veniam in synodo sutrina petente, Florentiæ item vita functus est, tertio pontificatus anno labente, nimirum 1061, die 22 julii.

¹ *Leonis IX* electio contigit anno 1048, sed ea conditione, ut ejus electio approbaretur a clero populoque romano. Adveniens itaque Romam omnium consensu, plausuque, thronum pontificium conscendit proximo anno 1049, pridie idus februarii. Fuit filius comitis daspurgensis, natus anno 1002. Creatus est tullensis episcopus ex monacho ord. S. Benedicti anno 1026. Plura de illo Richerius in Chronico abbatiae senonensis, edito a Luca d'Acheri tom. II *Spicilegii*.

² *Victor II* appellatur in scriptis hujus ævi *papa, dux et marchio*, quoniam Henricus III ducatum spoletanum et Marchiam Camerini regenda illi commiserat.

³ *Nicolaus II* antea Gerardus appellabatur. Creatus est Senis, anno 1058, die 28 decembris, inthronizatus autem Romæ proximo an. 1059 mense januarii. Florentinam Ecclesiam etiam ad summum pontificatum evectus administravit. Decessisse Florentiæ tradunt fere omnes. Excipe Panvinium.

CLVI. Ultra annos XI ac dimidium sedit postea *Alexander II*, Mediolanensis, dictus antea Anselmus, lucensis episcopus, tametsi Agnetis imperatricis et Henrici IV jussu¹ illegitime intruderetur *Cadolaus* parmensis antistes, sub nomine *Honorii II*, electus a duobus tantum episcopis², Placentino et Vercellensi. Ægre tulerant augusti principes, inauguratum Alexandrum, illorum non expetito consensu. At pontifex, jura propugnans sua, simoniacos et incontinentes clericos compescuit, communem canonicorum regularium vitam instituit in æde lateranensi, Ecclesiam suam lucensem, quam adamavit summopere, cruce coram episcopo deferenda, ac si primas foret, aliisque privilegiis condecoravit, atque mortalitatem exiit XI kal. maias, anno 1073.

CLVII. Sequitur *S. Gregorius VII*, antea Hildebrandus, S. rom. Eccl. archidiaconus, Soanensis, ut fertur, filius cujusdam Bonitii, ad cujus ligna dolantis pedes dicitur, parvulus et litterarum inscius, formasse ex rejectis segmentis verba illa davidica: *Dominabitur a mari usque ad mare*. Attamen an Etruscus, an Romanus fuerit, et an fabri lignarii filius, an genere ortus nobili, controvertitur. Fuit monachus cluniacensis et abbas monasterii S. Pauli extra muros Urbis, et S. R. E. cardinalis. Pro ecclesiastica libertate pugnavit acerrime, adeo, ut Henricum IV imperatorem anathemate obstrinxerit, et exauctoraverit, missa Rodulpho, Sueviæ duci et creato regi Germaniæ, corona cum inscriptione: *Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodulpho*³. Simoniacos repressit; Berengarium damnavit;

¹ *Henricus IV* impuber erat, omniaque ad nutum *Agnetis matris suæ* agebantur.

² Episcopus placentinus erat *Dionysius*, de concubinato convictus, et sede postea dejectus a Gregorio VII, et Vercellensis *Gregorius*, excommunicatus a Leone IX.

³ Sunt qui eundem versum ita allegant:

Petra dedit Romam Petro; tibi papa coronam.

De *S. Gregorio VII* nulla ratione credenda sunt, quæ post Bennonem, qui se archipresbyterum cardinalem vocat, promotus ad purpuram a *Clemente III*, pseudopontifice, stylo mendacissimo, impudentissimoque scripserunt auctores citati a Sagittario, a Schmidio, a Christiano Matthiæ, et postremo a Moshemio. Dum enim aiunt Gregorium vitis omnibus

obsidionem romanæ urbis, ejus expugnationem ab Henrico factam anno 1084, cæterasque ærumnas invicto pertulit animo. Inauguratus est adversus Gregorium pseudopontifex Guibertus Ravennas, *Clemens III* nominatus. Ad Henrici vitandas insidias Salernum confugit, ibique sancto fine quievit, anno 1085, VIII kalendas junias.

CLVIII. Tres alii sederunt Romæ sæculo XI pontifices maximi, scilicet *Victor III*,

CLIX. Urbanus II,

CLX. Et Paschalis II. *Victor*, electus anno 1086, decessit anno 1087, XVI kal. octobris, extinctus veneno, calici opera Henrici IV injecto, ut scribit lib. XIX *Hist. eccl.* Ptolomæus Lucensis. *Urbanus II*, Gallus, vita functus est anno 1099, IV kal. augusti. *Paschalis II* mortem oppetiit anno 1118, XII kal. februarii. Priorem pontificatum dignum reddidit posterorum memoria insignis victoria ab exercitu, cura Victoris ex universa Italia collecto, reportata de Saracenis in Africa, quorum cæsi fuerunt 100,000. Sedente autem Urbano decretum est bellum sacrum ad liberandam Terram sanctam, et præsertim

fuisse inquinatum, addictum magiæ, per vim inauguratum pontificem, eumque appellare non verentur superbissimum atque turbulentissimum; aperte, evidenterque suam palam faciunt nequitiam, audaciam, maledicentiam. At refutarunt obrectatorum calumnias S. Anselmus, lucensis episcopus, Papius Massonus, Bellarminus, Gretserus, Vincentius Ludovicus Gotti, Lambertinus et alii. S. Gregorii VII *dictatum*, quem *vesanum* dicit Moshemius, Gregorio autem abjudicant Launois libro *Epist.* VII, ep. XIII, Nat. Alex. dissert. III sæculi XI, et Franc. Pagius, num. 116, amplissimis scholiis illustravit Christianus Lupus. Caute etiam prudenterque legendi, qui S. Gregorii adversus Henricum IV improbant acta, ut Barclaius contra Bellarminum, Dupinius, *De Ecclesiæ disciplina*, Bossuet lib. IV et VII *Defensionis declarationis cleri gallicani*. Quamquam aliud iudicium ferendum est de catholicis scriptoribus, pugnantis pro cæsarum regumque suprema dominatione, aliud de hæreticis auctoritatem romanæ Sedis conculcantibus et maledictis conviciisque sanctissimos pontifices proscinduntibus. Nos quæstionem de summa regnantium potestate præmittimus; sed nullo modo patimur, quæ in S. Gregorium VII ejaculantur heterodoxi, illum appellantes cum Gullielmo Cave in XI sæculo, quod in beatissimi pontificis irrisionem vocat sæculum *Hildebrandinum*, « falsum monachum, magum, divinaculum, somniorum conjectorem, male sentientem de religione, stupra, incestus, adulteria casto præferentem connubio, » et iis consimilia, quæ me pudet referre.

sepulcrum Domini a Saracenorum tyrannide. *Paschalis II* in Menologio benedictino et a scriptoribus Cl. titulo *Beati* insignitus, adversus tres pseudopontifices ab Henrico IV unum post alium intruso, scilicet, *Albertum*, *Theodoricum* et *Magninulphum*, stetit impavidus; multaque ab Henrico V perpressus, hunc tandem delinivit, et imperiali ornatum corona in templo vaticano, anno 1116 declaravit augustum.

CAPUT II.

SYNODI UNDECIMO SÆCULO CELEBRATÆ.

Adversus pseudopontifices, simoniacos, incestuosos et hæreticos, plura sæculo XI celebrata fuere concilia¹. Primi generis est coactum *Sutri* anno 1046, in quo Gregorius VI, simoniacus, pontificatum, quem numerata Benedicto IX pecunia illicite emerat, abdicavit; alterum in eadem urbe *Sutrina*, sive Colonia Julia, anno 1059, in quo Mincius Veliternus, qui assumpto nomine Benedicti X supremam occupaverat sedem, omni sacerdotali munere et honore privatus est, et in ordinem laicorum redactus; *mantuanum* anno 1064, in quo damnatus est Cadolaus, Parmensis, antipapa et Alexandri II iniquissimus calumniator, et *romanum* anno 1078, in quo et Guibertus Ravennas episcopus, id est, antipapa Clemens III, et Theodolus Mediolanensis, aliique Guiberto adhærentes, amoti fuerunt a communione fidelium.

Simoniaci vero damnati sunt in synodo *romana Clementis II*, anno 1047, a multis prætermittitur, sed memorata a S. Petro Damiani *Opusc. VI*, cap. xxxv, in altera *romana* anno 1049 sub Leone IX, ubi Kilianus, sutrinus episcopus, negans jure-

¹ Inter synodos sæculi hujus XI doctissimus Christianus Lupus tom. IV pertractat de concilio rhemensi S. Leonis IX, anno 1049 celebrato. Tom. autem V illustrat concilium tolosanum indictum anno 1056, sedente Victore II; alterum coloniense sub eodem pontifice; romanum itidem Stephani IX, quem idem Lupus *decimum* vocat; Nicolai item II romanum, amalphanum, beneventanum et andegavense. Præterea romanum Alexandri II et præcitatum *Dictatum* S. Gregorii VII. Hujus undecim concilia, et decreta prolixè explanat tomo sexto.

jurando admissum a se crimen simoniæ, dum omnium terrore divinitus percussus est; in *rhemensi* et *moguntina*, eodem anno 1049, et in *rotomagensi* proximo anno 1050; in *lugdunensi* celebrata anno 1055 per Hildebrandum, S. Ap. legatum; in qua synodo episcopus simoniacus nunquam Spiritus sancti nomen proferre potuit, antequam suum palam fateretur errorem; in *moguntina* altera anno 1071, in qua episcopus constantiensis Carolus, simoniace electus, e sede dejectus est; ac in *romana* 1078 S. Gregorii VII, in qua multa decreta fuerunt contra simoniacos, bonorumque ecclesiasticorum raptores.

Ad hanc classem referri possunt concilia contra *investituras*, sive rei beneficiariæ possessiones, auctoritate sæcularium principum initas. Falso investituræ dicuntur Othoni III concessæ ab Innocentio VIII, tametsi hæc concessio a pseudopontifice facta, esset irrita ac nulla. Damnatae fuerunt investituræ in synodo *romana* S. Gregorii VII anno 1075, et rursus anno 1080, qua in synodo etiam exauctoratus est Henricus IV, ablatis ei Theutonorum et Itolorum gubernaculis, et corona imperii, ut diximus, collata Rodulpho. Quæ contra Henricum et investituras confirmata fuerunt in synodo proximi anni 1081. In concilio item *beneventano*, anno 1087, sub Victore III, investituræ fuerunt inhibita, damnatis, cum Guiberto antipapa, episcopis, abbatibus, cunctisque clericis beneficium, vel dignitatem aliquam ecclesiasticam e laicorum manu recipientibus. Idem in *romana* synodo statutum fuit anno 1099, sub Urbano II, a quo pontifice partim in Italia, partim in Gallia celebrata fuisse *duodecim concilia* contra investituras, contra simoniacos, contra pseudopontificem Guibertum sive Clementem, et contra hujus sæculi turpitudines, pestesque teterrimas, tradunt Acta pontificum romanorum.

Teterrimas pestes voco turpitudines libidinum et adulterina connubia. Ad hæc vero coercenda in *moguntino concilio* an. 1049 non solum simoniacæ ordinationes, sed etiam conjugia clericorum fuerunt inhibita. In *romano*, anno 1051, depositus ob adulterium episcopus vercellensis, de quo cap. præcedenti. Gregorii VII *synodo* an. 1074 decretum promulgatum est in

clericos concubenarios, et ipsum decretum eodem anno innovatum est in concilio *erphordiensi*, congregato ab archiepiscopo moguntino. Urbanus II an. 1095 in synodo *claromontana*, damnavit nicolaitas, fœdumque mulierum abusum, dirisque devovit Philippum, Francorum regem, qui Berta conjugem repudiata, Bertradam, raptam Fulconi comiti andegavensi, viro suo, pellicem habuit, deinde uxorem, vivente Berta, duxit, voluitque reginam inungi, rursus, iterumque pro ea causa percussus anathemate. Idem Urbanus in synodo *placentina* an. 1095 causam dijudicavit Adelaidis Praxedis, imperatricis, quam a se repudiatam et detrusam in carcerem, Henricus IV ab alienis jusserat violari invitam; quare Praxedes absoluta est, et Henricus hoc etiam nomine anathemati subjectus.

Ad eliminandas hæreses celebrata fuere, quæ sequuntur concilia. Anno 1017 *aurelianense* contra Lisonium et Heribertum, manichæos, sabellianos et fanaticos; anno 1050 contra *Berengarium*, eodem anno proscriptum tribus aliis synodis *brionensi*, *vercellensi* et *parisiensi*, quarum primæ plurimi præter episcopos eruditi viri interfuerunt, alteri S. Leo IX papa, tertiæ rex quoque Francorum, Henricus. Damnata est pariter hæresis Berengarii an. 1059 sub Nicolao II, et anno 1079 in synodo *romana* sub S. Gregorio VII, et in *burdigalensi* sub Amato, apostolicæ Sedis legato. In concilio *romano* sub Alexandro II, anno 1065, proscripta est hæresis incestuosorum, atque in *barensi* anno 1097 statutum est, ac propugnatum, opera præsertim S. Anselmi Cantuariensis, dogma de processione Spiritus sancti a Patre et a Filio contra errores Græcorum. De nicolaitis dictum est paulo supra; de synodis vero pro reformandis moribus et pro disciplina restituenda habitis, non opus est agere singillatim.

CAPUT III.

UNDECIMI SÆCULI HÆRESSES.

Heribertus et *Lisoius*, quorum supra meminimus, clerici aurelianenses manichæorum, aliorumque veterum hæretico-

rum deliramenta sectantes, divinæ utriusque Testamenti derogabant auctoritati, individuum Trinitatem irridebant, negabant Christum natum de Virgine et vere passum ac vere mortuum, cælum terramque semper extitisse autumabant, æternorum suppliciorum, præmiique sempiternæ beatitatis tollebant retributionem, et in baptismo deleri originale peccatum, in Eucharistia corpus Domini contineri tanta negabant perveracia, ut damnati in synodo aurelianensi, flammis, jubente Roberto rege, fuerint exusti. Flammis item in Oriente, jussu Alexii Comneni, viventes absumpti fuerunt manichæi alii consimilibus erroribus implicati, quos *bogomilos* dixere.

Novi hujus sæculi *nicolaitæ* et *incestuosi* secerni debent. *Nicolaitæ* enim dicti sunt clerici, in sacris ordinibus constituti, qui ut effusæ in fœmineum sexum libidini velum quoddam honestatis obtenderent, fas sibi esse tradebant uxorem ducere; quorum tanta fuit multitudo, ut sedente Nicolao II, vix unus in mediolanensi inveniretur Ecclesia, qui non esset vel turpi concubitu, vel simoniaca labe pollutus. *Incestuosi* autem consanguinitatis gradus pervertebant, affirmantes quod germani fratres et sorores sint inter se in secunda generatione, filii eorum vel filiæ in quarta, nepotes vel neptæ eorum in sexta, ac tali modo progeniem computantes, et in hujusmodi sexto gradu terminantes, aiebant viros ac mulieres deinceps inter se posse nuptialia jura contrahere. Vide Gratianum XXXV, v, 2. *Simoniaci*, quorum pariter ingens numerus contendebant posse a principibus laicis sine crimine emi episcopatus et abbatias, dummodo consecratio gratis acciperetur, quoniam hoc pacto non emitur ecclesiastica dignitas, sed possessio prædiorum, quæ sunt venalia.

Berengarius, archidiaconus andegavensis, dogmatizavit panem et vinum in Eucharistia non converti in substantiam corporis et sanguinis Domini, sæpe damnatus, ut diximus cap. præc., interdum rediens ad vomitum, in romana synodo sub Nicolao II, anno 1059, catholicam fidei professionem emisit; postea virulenta edidit iterum scripta; rursus sub Gregorio VII, anno 1079, hæresim solemnem fidei confessione ejuravit, obiit-

que pœnitens et in communionem catholicam, die 5 januarii, anno 1088¹.

Duo alii prodierunt sæculo, in quo versamur, hæretici *Wecilo* et *Roscellinus*. Primus pro Henrico imperatore adversus S. Gregorium VII decertans, contendebat sæculares nullatenus ecclesiastico subjacere judicio, ne pro quovis excessu posse excommunicatione perstringi. Ex clerico fugitivo ab Henrico acceperat investituram archiepiscopatus moguntini, et condemnatus fuit in conventu *quintiliniburgensi*, prope Halberstadtum Saxoniam urbem, anno 1085. *Roscellinus*, vero dialecticus Compendiensis in Gallia belgica, Petri Abælardi magister, docuit tres in Deo reperiri personas, substantia ad invicem distinctas, quomodo sunt tres homines, vel tres angeli, licet eadem potestate et voluntate præditas; omnes pariter eadem assumpsisse humanam naturam, nec incongruum futurum fuisse tres deos nominare, si invalesceret usus. Damnatus est autem anno 1092, in synodo *suessionensi*.

Hoc demum sæculo Græci ab Ecclesia romana sejuncti sunt; dissidia enim sub Photio exorta, fuerant pridem sopita, sedente Stephano V et imperante Leone philosopho. Renovati schismatis causa *Michael Cerularius*, qui renuntiatus patriarcha C. P., anno 1043 cœpit voce, scriptisque debacchari in romanam Ecclesiam, obloquens, præsertim adversus ejus primatum, adversus particulam *Filioque*, insertam Symbolo, et adversus usum azymi in Eucharistia conficienda². Concordiam frustra tentavit per legatos apostolicos S. Leo IX, nam hujus quoque nomen e diptychis Michael abrasit, fuitque auctor ut idem facinus auderent quidam alii orientales episcopi. Obiit *Cerularius* relegatus in Proconnesum, Propontidis insulam, ab imperatore Isacio, an. 1058.

¹ Apud plurimos legi obiisse Berengarium die 6 jan., sed in epitaphio edito ab ejus discipulo Hildeberto Cenomanensi habetur: *Jani quinta dies abstulit ausa nefas.*

² Noti sunt alii Græcorum errores circa purgatorium, quod negant, et circa animarum sanctarum beatitudinem, quam differri opinantur ad extremam usque diem universalis judicii, etc.